

Avançament editorial

El dia de la meva Primera Comunió, que havia esperat tant, va ser un dia trist. Val a dir que mai no estava contenta, mai no tenia el que volia. Era trist el dia dels Reis quan el meu avi, uns quants dies abans, deia que fes la carta i que demanés coses útils.

Jo creixia de mica en mica, sense ganes de créixer. Quan seria com ells, com la meva mare, com el meu pare, com el meu avi, no m'estimaria ningú. Tindria les mans grosses, els peus grossos, els peus que adorava quan els duia calçats amb mitjons blancs i amb sabates de xarol. Oh, les sabates de xarol!

Ami m'agrada la tardor. No sóc poetessa. Jo no us cantaré l'enyorança de les platges desertes, de la mar terrosa i enfollida, de les il·lusions enganxades damunt la sorra i que les onades hauran esborrat enduent-se-les qui sap on. Dels amors teixits en tot un estiu i que la tardor inconscientment haurà desteixit. [...] I dels idil·lis, més o menys lícits, que algun marit mai no coneixerà, i queixós tornarà a ciutat, quan hauria d'alegrarse'n. La tardor té tota la serenitat i la maduresa d'una dona de trenta anys.

He seguit amb força interès el renou aixecat al voltant de les declaracions antinovel·lístiques de Josep Pla i de Manuel Brunet. Les seves guitzes contra la novel·la, cal agrair-les. Convindria que, ben sovint, senyors Brunet i senyors Pla, etzibessin uns quants mots amb bona intenció malintencionats, i que uns quants senyors Rafael Tasis i Marca, amb bona intenció benintencionada, lliuessin als directors i, aquests, a les linotips, articles conscients com a bona arma defensiva d'aquesta nostra novel·la catalana. Cal esbandir el desinterès del públic i, com més es parli de novel·la, en bé uns, en contra els altres, més s'accentuarà l'interès. Ens calen novel·les. Sí, senyor Rafael Tasis i Marca. I, com vos tan encertadament dieu, de totes menes. Excel·lents i mediocres. No és ara l'hora d'un Proust -que potser no tindrem, però que, si sortia, no dubtem que el gran públic no el llegiria. I, en el moment actual, el que ens cal és que es llegeixi, i en català.

M'agrada tot el que és modern, tot el que significa avançar, m'agrada que les dones se sentin valentes, amb ganes de lluitar, de triomfar, de fer prevaler els seus drets; però, en el fons, sense adonar-me'n, o adonant-me'n massa, em dol. La dona ha de triomfar dintre de casa seva: per bondat, per simpatia, per traça a saber-se fer estimar... I avui, aquest triomf, són poques les qui l'assoleixen. La dona en política, en arts, en lletres? Sí... ja fa bonic... però... què voleu que us digui?, no gaire. Crec que és millor saber de cosir que no d'escriure.

Un crític em fa pena, i em fa pena perquè no viu, i, no vivint, és mort. La feina del crític és trista, feixuga, aspra i desagradable. No frueix ni del que veu, ni del que viu, ni del que voldria viure; sempre, en tot i tothora, l'amenaça imperiosa penjada al cap de «crítica!».

Parlaré de Catalunya i la seva llengua; cal que us digui, per parlar-ne, que, abans que res, i per damunt de tot, em sento catalana, i, com a catalana, patriota. No amb patriotisme de bandera barrada exhibida, ni d'abrandaments momentanis. M'hi sento pregonament, profundament, i mai no en parlo; perquè quan els sentiments són grans les paraules són sobreres.

Jo era molt dòcil, molt bona, alegre; bé, a estones. Quan jo volia una cosa i em desapareixia de la vida em posava malalta. Una vegada van portar un gatet a casa. Jo devia tenir tres o quatre anys, i va ser la meva passió. Estava tan boja pel gatet, que ni menjava ni dormia; només pensava en ell, jugava amb ell. Un dia va desaparèixer de casa, no se sap com, i em vaig posar malalta. Va dir un metge que tenia enyorança i que em possessin a mirar aigua, perquè això em curaria. I la meva mare, pobreta, em posava allà, mirant les aixetes. Però és que jo patia molt d'enyorança.

La Mercè amb el seu amic Felipet, quan les va passar fortament magres per culpa d'ella...
A sota, a l'estudi del carrer Balmes de Barcelona

PILAR AYMERICH

“Un crític em fa pena, i em fa pena perquè no viu, i, no vivint, és mort. La feina del crític és trista, feixuga”

Vaig començar a tenir contacte amb el món literari gràcies a en Puig i Ferrer, que va venir a veure'm a demanar-me si tenia alguna novel·la. Li vaig dir que sí, perquè escrivia les novel·les en el que se'n diu dos dies, i li vaig donar *Un dia de la vida d'un home*. [...] Va agradar molt a Puig i Ferrer i la va publicar. Jo estava entusiasmada, però és una de les novel·les de què ara també renego i no vull que se'n parli més. Va ser llavors quan em va introduir al Club dels Novel·listes: allà hi vaig conèixer Oliver, Riba, Montanyà, Armand Obiols, Trabat, de qui em va impressionar molt una novel·la, *Una mena d'amor*. Fèiem tertúlia i parlàvem de literatura. Era gent molt culta. I és que durant la República es feia una autèntica vida catalana, més brillant. La gent entrava en contacte de seguida, se sentia important. I se sentia en una ciutat important. Barcelona era, diguem, el centre intel·lectual i el centre progressista, on es feien coses. Era un lloc interessant. I era una Barcelona catalana. Jo no sé pas què els hauria passat, a tots aquests escriptors, si les coses haguessin anat d'una altra manera... Eren amistats estimulants des del punt de vista literari, i això em donava una mica una sensació de superioritat. Jo anava pel carrer com si fos un príncep reial. I perquè llegia Dostoievski, em pensava que era la persona més interessant del món.

Hi ha una cosa molt curiosa: jo ja era amarga llavors, en el temps d'*Aloma*. No crec que les coses de després m'hagin afegit amargor. Quan era jove no m'agradava sortir al carrer a ple sol, ho feia en fer-se fosc, perquè ningú no em veïés. I em molestava, m'irritava terriblement, que em llancesin floretes... era una cosa de neurastènia. Tota la meva joventut ha estat una reclusió i jo me'n queixava, deia: «En aquest país nostre no passa mai res». I d'aquest «no passa mai res», va venir la República, va venir la Guerra Civil i va venir tot el que va venir.